

BUITEN

1st JAARGANG N°. 8.

ZATERDAG 6 JULI 1907.

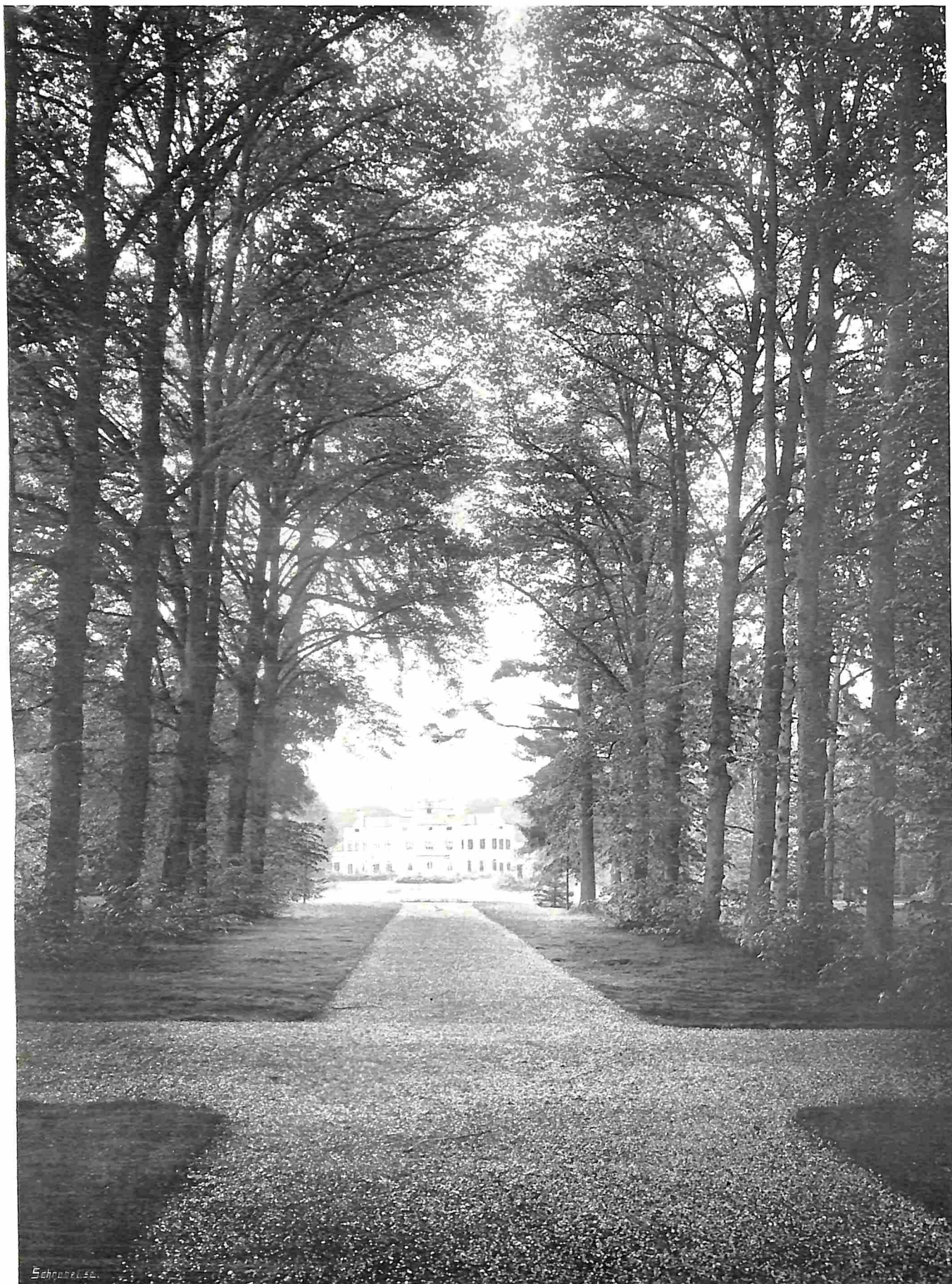

Foto Aug. F. W. Vogt.

SOESTDIJK.

Kijkje door een der lanen op de achterzijde van het paleis.

REDACTIE:

HENRI VAN BOOVEN, te Hiltersum, met medewerking van JHR. JAN FEITH en WILLEM MULIER.

MEDEWERKERS.

ARCHITECTUUR, (Gebouwen, woninginrichting, meubelen, verlichting, verwarming, enz.) TUINARCHITECTUUR, PLAATSBSCHRIJVING: DS. W. BAX JR., WOUTER COOL, H. J. DAMMERMAN JR., J. W. HANRATH, PROF. K. SLUYTERMAN, F. SMIT KLEINE, LEONARD A. SPRINGER, D. F. TERSTEEG, J. H. DE VEER, P. WESTBROEK.

BLOEMEN- EN MOESTUIN: (Serres, kassen, enz. vruchtboomen, sierheesters). K. BERENDSEN, JAC. B. BRINK, E. H. J. CUNAEUS, J. J. KRUYFF, A. SCHUTTEVAER, E. TH. WITTE.

FOKKEN EN KWEKEN: (Paarden, runderen, wolven, honden, pluimvee en ander vogelsoorten, vissen, bijen): F. BLAAUW, G. C. DUVAL VERWEY, J. KOOIJMAN, CHR. H. J. RAAD, J. H. W. TH. REIMERS, S. SPANJAARD LZN.

FOTOGRAFIE: J. A. BAKHUIS, F. F. BRUYNING JR., MARIE BIJL, WOUTER COOL, DR. A. J. M. GARJEANNE, G. A. M. GARJEANNE, R. TEPE.

HYGIENE, (Tuinsteden) OPVOEDING EN ONDERWIJS: J. BRUINWOLD RIEDEL, G. H. DEMMINK, J. C. G. GRASÉ, G. OOSTERBAAN.

LANDBOUW, LANDBOUW-ECONOMIE, HEIDEONTGINNING EN BOSCH-CULTUUR: (Cultuurplanten, woudflora, veredeling van gewassen, enz.) L. BROEKEMA, F. F. BRUYNING JR., V. R. Y. CROESSEN, S. R. VAN FRANCK, J. RINKES BORGER, J. Z. TEN RODENGATE MARISSSEN, A. J. VAN SCHERMBECK, C. G. SPENGLER.

LEVENDE NATUUR EN LETTERKUNDIGE BIJDAGEN: M. J. BRUSSE, MEVR. A. BIJL-VAN SLOOTEN, BERN. CANTER, J. DAALDER DZN, HENRI M. DEKING, DREYES UITTERDIJK, DR. A. J. M. GARJEANNE, E. HEIMANS, J. HORA ADEMA, DR. EDW. B. KOSTER, LODE BAEKELMANS, JOH. DE MEESTER, HENRI MEIJER, P. TEUNISSEN, J. REDDINGIUS, F. DE SINCLAIR.

METEOROLOGISCHE EN ASTRONOMISCHE MEDEDEELINGEN: DR. C. SCHOUTE, J. VAN DER BILT, PROF. DR. A. A. NIJLAND.

SPORT: (Cricket, golf, hockey, kaatsen, lacrosse, voetbal, ijskolf, bandy, enz.; paardensport; jacht en jachthonden; automobilisme, wielrijden, toerisme; roeien, zeilen, zwemmen, vissen, watertochten; biljarten, schermen, zwistvechten, enz.; wedstrijden) H. F. ADAMS, LUIT. H. BIERMAN, J. COUCKE, PROF. P. H. DAMSTÉ, W. H. R. VAN MANEN, W. WESTRA.

INHOUD:

Hooikoorts, door E. S.	blz. 86
Engelsche landhuizen, door H. v. B.	86
De onzichtbaarheid van den ring van Saturnus, door F. d. B., geïllustreerd	87
Soestdijk, door J. F., geïllustreerd (vervolg)	blz. 85 en 89
Vee, melk en zuivel, door R. B.	blz. 91
Toebereidselen voor den grooten oogst, door Chr. H. J. Raad, geïllustreerd	92
Vogelbescherming in Amerika	93
Buiten wonen, door A. Bijl-v. Slooten, geïllustreerd	94
Neemt de mier tot voorbeeld! door J. F.	95
Een miskende grootheid, door E. Th. W., geïllustreerd	96

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Bij iedere rubriek wordt gelegenheid voor correspondentie opengesteld en gelieve men vragen aan de Redactie te richten.

Fraaie foto's zullen gaarne ter beoordeling ontvangen worden. Te adresseeren aan de Redactie of aan de Uitgevers. De inzender verzuijme vooral niet duidelijk zijn naam en adres te vermelden; ook achter op de foto's.

Van tijd tot tijd zullen prijsvragen voor de beste foto's op een of ander gebied worden uitgeschreven.

De Uitgevers verzoeken betrefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een annonce, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

HOOIKOORTS.

HOE heerlijk en heilzaam het moge zijn de stadsbeklemming zooveel mogelijk te ontvluchten, — al was 't maar van Zaterdag tot Maandag, voor menschen, die nu eenmaal niet anders kunnen — en de frissche buitenlucht te verkiezen boven de stoffige atmosfeer van bevolkte centra, voor ééne categorie is het verblijf buiten in deze weken ondraaglijk: voor de lijders aan hooikoorts.

Beklaag hen diep, de slachtoffers van deze ellendige kwaal, die tot de plagerijen behoort welke, om de volharding waarmede ze aanhouden, den kalmen mensch tot razernij brengen en den nerveuzen ten eenenmale alle zelfbeheersching doen verliezen. 't Is ook om woedend te worden. Vergenoegd spoort men naar een of ander buitenoord en plots begint een niesbui, die dwingt tot een vlug en herhaald krampachtig geproest achter een zakdoek. In 't begin is dat zelfs wel prettig, maar al gauw begint men 't openstaand portierraampje, de binnenwaaiende rook van de locomotief of de sigaar van een medereiziger te vervloeken. De oogen gaan tranen, de leden jeuken en zwellen op; hard over wrijven geeft wel verlichting, zooals alle lichte pijn aange naam aandoet, maar daarna branden ze des te heviger. De neus, de fraai gevormde, wordt vuurrood en gaat glimmen, terwijl de

tranen erin hun weg vinden. Al 't niezen veroorzaakt hoofdpijn aan de slapen en men is, aan 't doel van de reis gekomen, g mensch meer en ergert zich aan alles: niet 't minst aan de onsmakelijke geluiden die men moet maken en aan den ellendigen aanblik die men oplevert. Weg is al 't plezier, dat in 't vooruitzicht was. Uit den trein gestapt, begint het al: nichtjes, of andere dingen, die komen afhalen, lachen onbarmhartig en strekt tot spot en vroolijkheid en moet zinnestelsels als: „Wat jij er geflatteerd uit!”, kalm verdragen en men kan geen uitbrengen zonder op 't onverwachts met den zakdoek snel den neus te grijpen.

En 's avonds tegen 't naar bed gaan, dan zal door de nacht de marteling wel ophouden, denkt men. Maar neen. Van eene zijde wentelt men zich op de andere, tot eindelijk een gat verstoppt raakt, en 't andere ook: dan maar door den mond ademen. Goed, dat lukt, de mond wordt wel ellendig droog, maar het gaat, de slaap komt.

Maar niet voor lang. Met een beklemd gevoel op de borst een brandend in de longen schrikt men wakker; dat komt 't slapen met open mond. Wat water drinken; dan weer ind melen en dat herhaalt zich zoo den geheelen lijdensnacht.

's Morgens staat men op: weinig uitgerust en in een stemmings diepe kringen onder de oogen en twee striemen van neus n bovenlip door het vegen, maken 't uitzicht niet fraaier.

En of hieraan niets te doen is? Soms wel.

De hooikoorts ontstaat doordat 't stuifmeel van gras- en gra soorten 1) zich nestelt in de slijmvliezen van oogen en neus n voor personen die daarvoor gevoelig zijn, bovenbeschreven gevolgen. Er zijn gevallen bekend van patiënten, die zóó eron te lijden hadden, dat ze tot zelfmoord overgingen.

Ter bestrijding kan men twee wegen inslaan.

De meest afdoende maatregel is wel het ontvlieden van plaatsen, waar het gras bloeit of liever: het opzoeken van oorden waar geen gras is of 't eerst later bloeit. Zeereizen zijn dus te bevelen, even als 't vertoeven op eilanden, waar graansoort ontbreken. Op Helgoland bijvoorbeeld, waar van overheden alles in 't werk wordt gesteld om 't gras voor den bloei te wijderen. Toch kan het zijn, dat men, als de landwinden waa zelfz daar nog geen baat vindt. Ook hooggelegen bergstreken zijn bijna absoluut immuun. In 't Ober-Engadin (St. Moritz) is men tot half Juli hooikoortsvrij. Overigens heeft de hooikoortsbond, waarvan men lid kan worden, ten aanzien van relatieve en temperaire immuniteit vele duizenden statistische gegevens verzameld, maar veel blijft in dit opzicht te doen o ok al omdat die gegevens voor 't meerendeel door leken v strekt zijn.

Zij die door bezigheden of om andere redenen zich niet kunnen bewegen, doen het beste zich te houden aan het volgen zoo weinig mogelijk naar buiten gaan: wanneer men wand wil, geschiedt dit 't beste 's avonds of na regenbui. Vens moeten niet dan hoog noodig geopend worden en nooit als wind er op staat. Rookten is verboden, zelfs al is men aan s retten verslaafd. Prof. Koster te Leiden beveelt aan het spo van oogen, neus en keel met chloraskalicus. Tegen de benau heden 's nachts helpen een paar kininepillen uitstekend.

Voorts bestaan er nog twee preparaten: Pollantine, hetv in vloeibaren vorm en in gedroogden staat, als poeder, in handel gebracht wordt. Dit serum wordt bereid door paar die zich bij ééne voorafgaande enting gevoelig betoond heb in toenemende dosis rogge- of maïspollen onderhuids te injecte De vorming van het tegengif in 't organisme van het paard va na ééne behandeling van 2 à 3 maanden aan, neemt vervolg van week tot week eerst snel, dan langzamer toe en ber eindelijk een maximum. De hooikoortsbond geeft de volge statistiek betreffende de werking van pollantine: in 183 geva zou het met succes zijn aangevend, zonder gevolg in 84 geva en 31 zouden er beslist nadeel van hebben ondervonden.

Graminol is ook een serum, maar dat niet ontleend wordt vooraf behandelde dieren. Ten tijde van 't bloeien der g sen wordt aan runderen of geiten serum ontnomen, dat door procédé, dat fabrieksgeheim is, wordt gecondenseerd en zoodoe in werkdadigheid is versterkt.

Over het algemeen wordt aan graminol de voorkeur gege boven pollantine. Het middel is echter niet anders, en heeft de pretentie niet iets anders te zijn, dan een middel dat de hooikoorts verzacht. Zelfs in een aantal met asthma gecomplice gevallen heeft het goed gewerkt en het is niet bekend dat het ergering te weeg bracht. Evenzeer als pollantine moet gram dikwijls (om het uur of alle 2 à 3 uur) aangevend worden, d het ééne zoo goed als het andere gemakkelijker een aanval v te voorkomen, dan eenmaal uitgebroken, te coupeeren.

1) Het pollen.

ENGELSCH LANDHUIZEN.

DE Engelsche landhuizen zien er van buiten wel aan en gezellig uit, achter hun fijne, tapijachtige gpleinen, maar ze doen toch niet zoo sterk vermoed dat er tusschen de muren dat ongewoon-aantrekkel bestaat, dat door den vreemdeling juist om z kenschetsende hoedanigheden zoo wordt geprezen.

In het binnenhuis is al het karakteristieke van den bewoner, die zich ver van zijn zaken, ver van den rook der groote stad pas recht vrij gevoelt, tot uiting gekomen. Hygiëne en praktische inrichting zijn bij den bouw de leidende gedachte geweest, en het uitwendige komt eerst in de tweede plaats. De inwendige planverdeling komt consequent naar buiten, veelal door een schilderachtige groepeerings der gevels en nimmer wordt het geringste deel van den plattegrond ter wille van de gevelverdeling opgeofferd in tegenstelling met de opvatting der vroegere klassieke school, waarbij in de eerste plaats naar symetrie in de gevels werd getracht. „Houses are built to live in not to look at”, is een woord voor 300 jaar uitgesproken en nu weer van principiele kracht, en naast hygiëne en comfort is ook de gezelligheid een factor van belang, die bij den bouw van het huis den architect gelegenheid geeft, door goede groepeerings, betimmering, enz. tot een artistiek geheel te komen. En het zijn niet de gegoeden alléén die zich dagelijks een lange spoorreis getroosten om in hun home te komen, ook de minder bemiddelden zoeken na den arbeid hun rustig gelegen hutje in de buitenwijken der groote stad op. En in tegenstelling met den bekenden trek openbaart zich in Engeland een trek, die met „Back to the land” betiteld wordt, en oorzaak is dat verscheidene industrieën eveneens naar het platteland verhuizen. Het is dan ook geen wonder dat de voorsteden der groote steden steeds dieper in het land dringen, en door hun ruimen bouw er een overgang toe vormen. Niet weinig werkt tot die liefde voor het land mede de schoonheid van het Engelsche landschap, en meesterlijk wordt daarvan partij getrokken bij het bouwen der grootere landhuizen. Allereerst wordt dan op eene goede plaatsing ten opzichte der windstreken gelet en alle hoofdvertrekken op het zuiden en oosten geprojecteerd. Of het huis met den achtergrond naar den hoofdweg komt te staan, deert den eigenaar niet. Meestal wordt het door een muur of haag langs den weg aan het gezicht onttrokken. En aan de woning sluit zich als 't ware als een voortzetting van het gezellige interieur de tuin aan; de bloementuin in onmiddellijk verband met de woonvertrekken, moestuin en boomgaard aan de keuken en andere dienstvertrekken grenzende. Met duiventil, tuinbank en prieel, tennisveld en den nooit ontbrekende zonnewijzer, vormt alles met het huis een onafscheidelijk geheel. Meestal past zich de architectuur aan, aan de streek waar het huis verrijst en zoo vinden we muren van breaksteen, waar deze in de buurt gevonden wordt, of baksteen muren, waar een kleigrond het maken van dat materiaal veroorlooft of vakwerkbouw waar hout in overvloed aanwezig is.

Een opmerkenswaardig onderdeel van het landhuis is de „hall”, waarvan drie typen gevonden worden, n.l. 1°. de representatieruimte, waar feesten worden gehouden en de familiebijeenkomsten plaats hebben; 2°. de centrale ruimte die de trap naar de verdiepingen bevat en 3°. de met de entree verbonden ruimte, die eigenlijk niet anders is dan een woonvertrek, waaruit de andere vertrekken te bereiken zijn en waarvan de trap afgezonderd is gelegen. Een merkwaardig verschijnsel is het, dat we deze in-deeling langzamerhand ook in het Hollandsche landhuis beginnen te ontwaren. Op dit oogenblik hebben we in ons land een paar zeer kundige bouwmeesters, die tot uiterlijk type de gevels van het 17e. eeuwsche Hollandsche landhuis nemend, het inwendige van het huis meer schoeien op Engelse leest.

De hal heeft zich van de 13de eeuw tot op heden in het Engelsche landhuis gehandhaafd.

Aanvankelijk een groote ruimte met zichtbaren kap overdekt, bevatte het aan een der zijden een gedeeltelijk door een houten schotwerk: „de screen” afgescheiden gedeelte, waarachter zich de ingang en de trap naar de hooger gelegen vertrekken bevond en waarboven de zoogenaamde „minstrels gallery” was aangebracht, waar de minstrels en later de muzikanten van ander karakter een plaats vonden.

Tegenover deze screen was een verhoogd podium aangebracht, waar de landheer met zijn huisgezin den maaltijd gebruikte, terwijl in het lagere gedeelte de onderhoorigen aanzaten. In het midden van de hal staat het blokkenvuur welks rook door eene opening in het dak verdwijnt. Hooge vensters in den zijwand en boven de minstrels gallery verlichten de ruimte. In de 16de eeuw wordt de open kap door een lager gelegen plafond vervangen en komen de trappen naast de screen direct in de hall uit, terwijl nog later de screen geheel vervalt en de minstrels gallery soms als balkon in de zaal wordt uitgebouwd, zooals in Hartfield house het buitenhuis der familie Salisbury en langzamerhand wordt de hall zoodanig vervormd, dat hij in de 18de eeuw bijna niet meer te herkennen is. Omstreeks 1860 zijn de moderne Engelsche architecten weder begonnen met de reconstructie van de oude hall, natuurlijk naar de eischen van den tijd vervoemd, waaruit de bovengenoemde 3 typen ontstaan zijn.

Wat de Engelsche tuinen en parken aangaat, die hebben, ook alweer door de eigenaardige gesteldheid van den Engelschen bodem, die vooral partij doet trekken van het gazon, het grasplein, een geheel bijzonder karakter. De eerste tuinen van betekenis in Engeland aangelegd waren geïnspireerd op de Ita-

liaansche voorbeelden, die zich weer grondde op die der Romeinsche tuinen. In de 17de eeuw werd door Willem III van Oranje de toenmalige tuinkunst van le Nôtre ingevoerd, met het gevolg dat de oorspronkelijk Fransche aanleg in Engeland als „Dutch-garden” werd betiteld, terwijl een zoodanige tuin hier te lande een Engelsche tuin werd genoemd.

H. v. B.

DE ONZICHTBAARHEID VAN DEN RING VAN SATURNUS.

Venus, Jupiter en Saturnus zijn de planeten, die voor amateur-astronomen de meest belangwekkende zijn. Mercurius is slechts zeer zelden zichtbaar, n.l. alléén dan, wanneer hij zoo ver mogelijk Oost- of West van de zon staat (men zegt dan dat hij zijn grootste Oostelijke of Westelijke elongatie heeft). Op Mars zijn als regel met de kijkers onzer amateurs geen details te zien, terwijl zijne beide

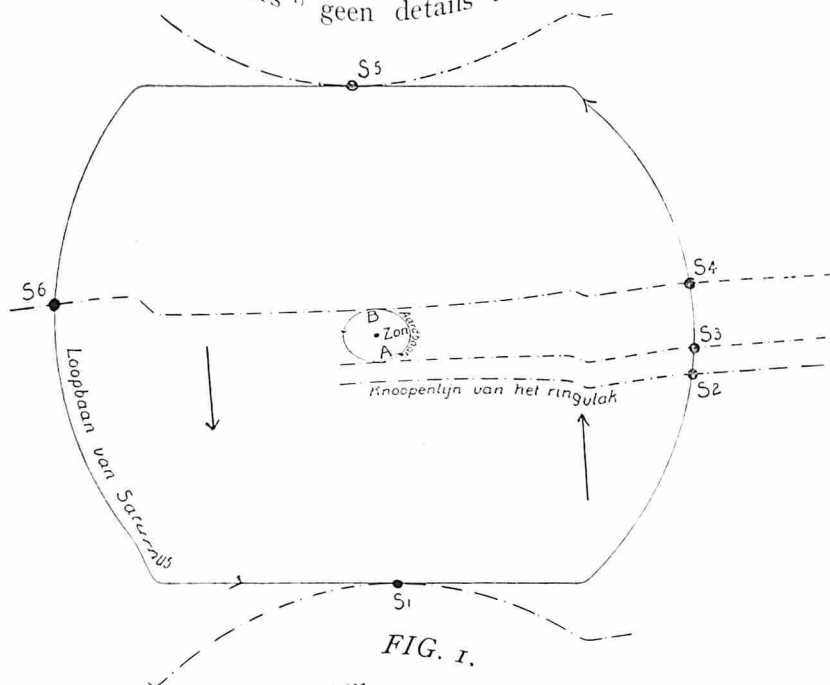

FIG. 1.

wachters zelfs in onze kijker van 26 c.M. opening niet te zien zijn. Uranus en Neptunus zijn nooit met het bloote oog zichtbaar en voor wie ze in kleine en middelbare kijkers beschouwt, zijn ze volmaakt onbelangrijke objecten.

Maar Venus om hare fasen, Jupiter om de herhaalde wissering van zijn oppervlakte en de onderlinge positie zijner helderste satellieten, Saturnus om zijn ringsysteem, zijn hemellichten, die eene voortgezette studie voor elk liefhebber overwaard zijn, te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter! Maar al te dikwijls toch hoort men iemand zeggen: „Jupiter!

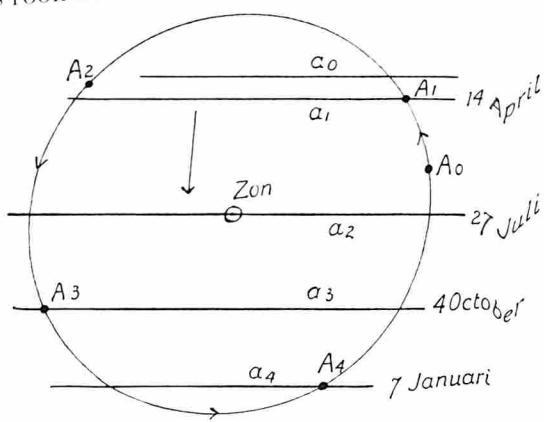

FIG. 2.

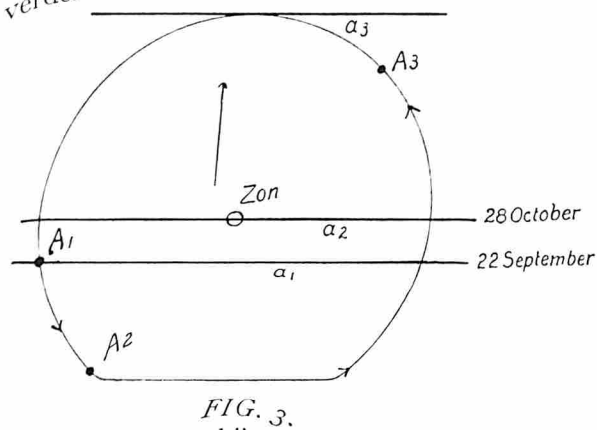

FIG. 3.

loopbaan, het ontstaan harer schijngestalten en het bestaan eener maximum-elongatie beter begrijpen, dan door middel van welk boek ook. Hij zal Venus niet zooals de Lamartine bij het vallen van den avond zien opkomen, maar weten, dat welke planeet dit ook moge zijn, het Venus zeer zeker niet is. En zoo is het ook met Jupiter gesteld. Wie op zekeren avond

deze planeet beziet, zal de groepeerings van zijne vier heldere satellieten geheel anders noteeren dan den volgenden avond, ja, hij zal reeds na een uur veranderingen in de constellatie kunnen bemerken. Doet hij dit geregeld, dan zal hij zich van de loopbanen dezer wachters en de vele merkwaardige verschijningen die daarbij voor kunnen komen, een zuiver denkbeeld kunnen vormen en door het leerrijke zijner waarnemingen een grooter genot van zijn instrument en zijne volharding hebben, dan hij zich a priori voorgesteld had.

Als Jupiter weder in den vooravond zichtbaar is, hoop ik dit alles uitvoeriger te verduidelijken, thans is het echter de derde der genoemde planeten die ons bezig houdt, omdat hij zich, zooals den lezers van „Buiten” reeds in een vorig nummer is medegedeeld, in eene bijzondere positie ten opzichte van ons bevindt. Zijn ring is voor ons onzichtbaar. Dat dit inderdaad iets bijzonders is, zal uit fig. 1 duidelijk zijn. Indien de aarde een baan met straal 1 door loopt in een jaar, doorloopt Saturnus er een met straal = 10 in ongeveer 30 jaar. Nu heeft het vlak van zijn ring dezelfde richting als dat van zijn aequator en daar de wentelingsassen der planeten een vasten stand in de ruimte in nemen, zoo behoudt het ringvlak gedurende Saturnus' loop om de zon een onveranderlijken stand, d.w.z. de ringvlakken behoorende bij alle verschillende posities van Saturnus in zijn loopbaan, zijn aan elkaar evenwijdig.

Daar het vlak van den ring eene helling van 28° heeft op dat van de aardbaan, is de ring in eene vlakke figuur niet gemakkelijk aan te geven, maar daar wij slechts onze aandacht hebben te wijden aan de evenwijdige verplaatsing, zoo kunnen wij deze in onze figuur gemakkelijk voorstellen door de evenwijdige verschuiving van de lijn volgens welke het ringvlak het vlak van de aardbaan snijdt. In S_1 is dan de planeet zóó geplaatst, dat wij den ring zooveel mogelijk geopend zien; komt hij in S_2 dan zien wij den ring zeer weinig geopend en is de planeet in S_3 , dan bevinden wij ons in- of nagenoeg in het vlak van den ring en kunnen dezen dus niet meer open zien. Deze toestand duurt voort totdat de planeet in S_4 is gekomen, en in S_5 ziet de aarde den ring weder zoo ver mogelijk open, maar bekijkt de andere zijde dan die welke bij de positie S_1 naar haar toegekeerd was. In S_6 wordt de ring weder gesloten gezien en daar de lijn die S_3 met S_5 verbindt door het middelpunt der beide cirkels, d.i. door de zon gaat, zoo ligt er tusschen de twee tijdstippen een halve omloopstijd van Saturnus, d.i. ongeveer 15 jaar.

Twee omstandigheden komen nu echter de zaak ingewikkelder en interessanter maken. Vooreerst toch hebben wij de plaats der aarde in haar baan buiten rekening gelaten en verder hebben wij in het midden gelaten of de gesloten ring voor ons zichtbaar of onzichtbaar was, m.a.w. wij hebben ons niet bezig gehouden met de rol die de zon in het proces speelt.

Het is daarom van belang eens na te gaan wat er gebeurt tusschen de posities S_3 en S_4 van de planeet, d.i. gedurende den tijd, dat de snijlijn van ring- en aardbaanvlak, de z.g. „Knoopenlijn” evenwijdig aan zichzelf voortschuift over de aardbaan.

De 2de figuur moge hierbij ter verduidelijking dienen; zij geeft de gebeurtenissen van dit jaar weer. Saturnus legt den weg van S_3 tot S_4 van fig. 1 in ongeveer een jaar af; in dezen tijd doorloopt dus de knopenlijn een middellijn van de aardbaan tusschen A en B. De aarde zelf komt echter van A naar B langs een langeren weg in veel korter tijd ($\frac{1}{2}$ jaar). In de fig. 2 en 3 moet men derhalve voor de aarde eene grotere snelheid aannemen dan voor de knopenlijn. Leg nu eens den scherpen kant eener liniaal langs de rechte lijn a_0 (fig. 2) en houd de punt van een potlood in A_0 ; laat de eerste de beweging volbrengen volgens de rechte, de 2de die volgens de gebogen pijl en geef dan u zelf eens rekenschap van wat er gebeuren gaat. Zoodra A een punt van de knopenlijn geworden is ($A_1 a_1$) begint de ring onzichtbaar te worden, want even later is A aan de andere zijde van a gekomen en dan is de door de zon verlichte zijde

van den ring van de aarde afgewend. Dit is gebeurd omstreeks 14 April en de ring blijft nu onzichtbaar tot 27 Juli; dan is n. l. de zon een punt van a geworden ($A_2 a_2$) dus even later zal de lijn aan de andere zijde van de zon komen, hetgeen beteekent dat de ring nu zijn verlichte helft weder naar de aarde toekeert.

Aarde en knopenlijn vervolgen nu hunne beweging, maar daar de eerste veel sneller gaat zal zij de lijn inhalen vóórdat deze geheel vrij van de aardbaan is gekomen ($A_3 a_3$). Dan wordt de ring weder onzichtbaar, maar hiermede kan het proces nog niet afgelopen zijn, want nu kan de lijn niet vrij komen van de aardbaan zonder dat zij noodzakelijk nog een 3de ontmoeting heeft met de aarde ($A_4 a_4$). Het is dan intusschen 1908 geworden. Na Januari zal de ring weder zichtbaar worden en het interessante verschijnsel van zijn verdwijnen of van wat men zou kunnen noemen „het strijken van de knopenlijn van het ringvlak over onze loopbaan” zal zich eerst in 1922 herhalen.

Niet altijd echter gaat gedurende den loop van het proces de ontmoeting $A_1 a_1$ vroeger plaats gehad had, dan zou het mogelijk geweest zijn, dat de aarde ondanks hare grootere snelheid de lijn a niet meer had kunnen achterhalen en deze reeds de aardbaan verlaten had, vóórdat de ontmoeting $A_3 a_3$ kon plaats hebben. Dit heeft zich o.a. in 1891 voorgedaan (fig. 3). De bewegingsrichting der lijn was toen, zooals uit fig. 1 dadelijk blijkt, tegengesteld aan die van 1907. Ongeveer 22 September onzichtbaar geworden, vertoonde de ring zich weder in de laatste dagen van October en kon niet nog eens onzichtbaar worden.

omdat toen de knopenlijn vrij kwam van de aardbaan, de aarde haar nog niet bereikt had. ($A_3 a_3$). De knopenlijn kan derhalve 1 of 3 maal, maar geen 2 maal door de aarde gaan.

Resumeerende kunnen wij ons in het kort het volgende voorstellen oogen houden: Er zijn drie lichamen, die in het proces een rol spelen, n.l.: de aarde, de zon en de ring (knoopenlijn). Deze kunnen onderling drie verschillende posities innemen en slechts in de derde daarvan is de ring onzichtbaar. Deze posities zijn:

1. zon — aarde — ring
2. ring — zon — aarde
3. aarde — ring — zon

De ring van Saturnus is dus: onzichtbaar van 14 April–27 Juli, zichtbaar van 27 Juli–4 Oct., onzichtbaar van 4 Oct.–7 Jan., wil het verdwijnen en weder zichtbaar worden van den ring op Saturnus gedurende eenigen tijd daarvóór en daarna.

VAN DER BILT.

CORRESPONDENTIE.

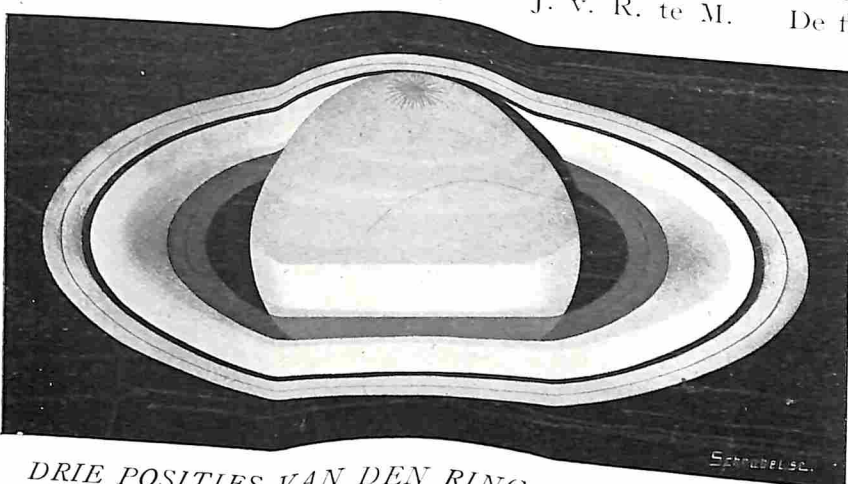
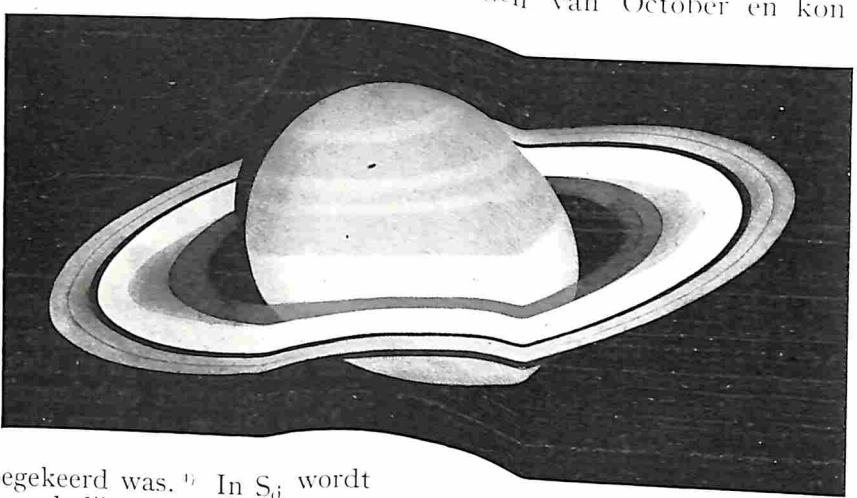
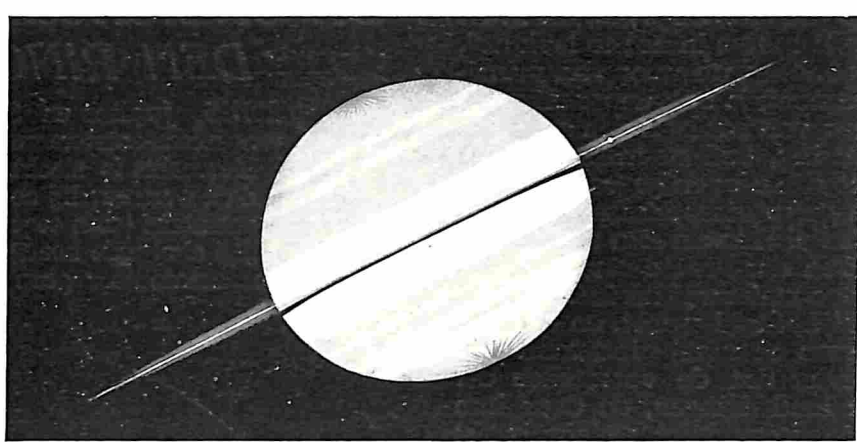
D. J. v. R. te M.

De firma Reinfelder en Hertel, Mittererstrasse 5 München levert een dergelijk instrument voor 420 Mark. Een zoeker, die echter vrij overbodig is, kost 40, een scherm tot het projecteeren van een zonnebeeld 20 Mark. In den catalogus der firma komt zulk een kijker voor onder No. 35. Het geheel wordt keurig verpakt afgeleverd, onder bijvoeging van een aardsch oculair en 4 astronomische oculairen.

1) Amateurs in het buitenland, vooral in Engeland en Amerika bezitten vaak grootere kijkers, ja eigen kleine observatoria en verrichten daar waarnemingen, die met die van beroepsastronomen op één lijn te stellen zijn.

2) Zonder kennis der sterrebeelden en helderste sterren bij naam behoeft men dit natuurlijk niet te probeeren; een zeer goede kaart om deze te leeren is o.a. de „Planisphère céleste par Paul Fouché” 2de druk, uitgegeven door Bertaux te Parijs.

3) Premières Méditations poétiques, „Le Soir”.
4) Steek b.v. een stuk karton hellend op een passerpunt en houdt het op armslengte van u af, eerst zijwaarts, dan naar voren (positie S_5), zorgende dat het niet draait.

DRIE POSITIES VAN DEN RING VAN SATURNUS.

6 Juli 1907.

Foto Aug. F. W. Vogt.

SOESTDIJK.

Achterzijde van het Paleis, met bordestrappen, leidende naar de Groote Zaal, vanwaar verrukkelijk uitzicht op vijver en park.

SOESTDIJK.

(Vervolg).

HAAR zoon, Stadhouder Willem IV, kreeg dezelfde rechten, die indertijd aan Willem III waren toegekend, doch door afschaffing der stadhouderlijke waardigheid waren vervallen. Ook zijn zoon Willem V vielen deze voorrechten te beurt.

Totdat onder de voogdijschap van Prinses Anna van Groot-Brittanje Soestdijk weer wat opgefleurd werd: in 1755 kocht de Prinses de heerenhofstede De Eult, onder Baarn gelegen, en vereenigde deze met Soestdijk.

Het huidige Baarn, haar bewoners en zomergasten kunnen de aankoop van toen niet genoeg loven: want wat in de wandeling verstaan wordt onder het Baarnsche Bosch, is deze vroegere hofstede De Eult. De prinses liet haar architect het bosch aanleggen; de rechte lanen en vijvers, de Groote Kom, Kleine Kom, de Troon, de Komedie, de Doolhof, al deze uitverkoren Baarnsche pleisterplaatsjes zijn de overblijfsels van deze achttiende eeuwse tuinierskunst.

De gebeurtenissen der vaderlandsche geschiedenis volgend, ervaren wij hoe ook Soestdijk zijn aandeel in 's-lands misères ontvangt.

De stadhouder had bij het in omvang toenemen van den burgeroorlog zijn zetel van 's Gravenhage naar het Valkenhof te Nijmegen verplaatst: Pruisen zond hem hulp om den smaad uit te wisschen aan zijne gemalin, de zuster van den Pruisischen Koning, bij Goejanvervellesluis aangedaan.

De Pruisen rukten met een leger ons land binnen en bezetten verschillende punten. Bij Soestdijk stond een afdeeling infanteristen uit Hessen-Darmstadt teneinde het lustslot en het belangrijke kruispunt te bewaken. Den 26sten Juli 1787 's avonds trok een bende gewapende patriotten uit Utrecht om een aanval op Soestdijk te ondernemen. Twee buitenposten werden, zonder dat alarm gemaakt werd, overmeesterd. Doch bij de brug over de Paamgracht stond de jonge grenadier Christoffel Pullmann op wacht. Men trachtte hem te overreden zich over te geven, doch de schildwacht schoot zijn geweer af onder den uitroep: „Ich bin ein ehrlicher Kerl!“ Daarmede waarschuwde hij zijne kameraden, doch toen dezen hem kwamen ontzetten, had hij zijn trouw reeds met den dood bekocht.

In later jaren heeft het Utrechtsch Stedelijk Genootschap ter plaatse een eenvoudig monumentje opgericht, dat sedert onafscheidelijk aan Soestdijk verbonden is gebleven.

Het opschrift, dat velen van het eenvoudige gedenkteekeken op den viersprong zullen hebben afgelezen, wellicht zonder er de geschiedkundige bijzonderheden van te kennen, luidt als volgt:

CHRISTOFFEL PULLMANN,
GRENADIER

VAN DE LIJF KOMPAGNIE
IN HET REGIMENT INFANTERIE
VAN DEN PRINS VAN HESSEN-DARMSTADT
OUD 25 JAREN.

VERKIEZENDE LIEVER HET LEVEN TE VERLIEZEN
DAN ZIJN WAPENS OVER TE GEVEN
IN DEN NACHT
VAN DEN 27 JULI 1787.

Bij het vertrek in 1795 van Willem V met zijn gezin werden de goederen van den stadhouder, en eveneens het domein Soestdijk, staatseigendom. En de Staat haalde er van wat er van te halen viel; er werd hout gekapt, er werd geveild, het domein moest zoo winstgevend mogelijk gemaakt worden en Soestdijk werd zelfs een tijdlang .. logement!

De volgende bewoner was Lodewijk Napoleon.

Een der vertegenwoordigers van Koning Lodewijk kwam naar Soestdijk, om het namens zijn meester in bezit te nemen. Dit geschiedde op de meest eenvoudige wijze ter wereld. En volledigheidshalve zij hier de inhoud van de betreffende oorkonde weergegeven:

„L'An mille huit cent six, le 11 Décembre avant midi, Nous, JEAN, LOUIS SIMON DE TENGNAGEL, Intendant du Chateau Royal de Loo, chargé par son Excellence le Grand-Maitre de la Maison du Roy de prendre possession pour le compte de sa Majesté le Roy de Hollande du Chateau de Soestdijk et de ses dépendances, se sont réunies dans une des salles du dit chateau Royal:

SR C. F. SIMOND, Receveur des Domaines de Soestdijk,

B. KITZELAAR, Garde des Bois,

W. VAN DOORN, Garde des Bois,

W. VAN LIER, Inspecteur des Ouvriers et

GERRIT PLASTER, Charpentier des Batiments,

aux quels nous avons déclaré en présence du SIEUR FRANCISCUS PEN, Secrétaire de la Municipalité de Baarn, sous la juridiction de la quelle est Soestdijk et en présence des sieurs J. GOORIS et ARIE VAN LEERSUM, membres de la municipalité de Baarn, qu'en vertu des ordres dont Nous sommes porteur et que nous avons exhibés. Nous prenons possession au nom et pour le compte de sa Majesté le Roi de Hollande, notre gracieux Souverain, du Chateau Royal de Soestdijk et de toutes les dépendances, enjoignons en conséquence au sieur SIMOND, Receveur des Domaines Royaux de Soestdijk, que dès cet instant il doit tenir instruit Son Excellence le Grand Maitre de la Maison du Roy de tout ce qui se passera dans ce Do-

Foto Aug. F. W. Vogt.

SOESTDIJK.

Onder de „Koning Willem Lindé”, een plek, waar Koning Willem II bij voorkeur kwam poezen.

maine, lui faire part des améliorations, dont ils pourraient être susceptibles et lui adresser enfin Extrait ou Copie de tous les Baux qui ont été passés afin de mettre Son Excellence au fait de la nature des Revenus; il joindra à cet envoi une observation détaillée sur les Fermiers; en un mot il devra par tous les moyens qui sont en son pouvoir mettre Son Excellence à même de veiller aux intérêts du Roy.

De quoi nous avons rédigé ce Procès-Verbal que toutes les personnes y dénommées et qualifiées ont signé avec nous au Chateau Royal de Soestdijk, ce jour, mois et an, indiqués cy-dessus.

J. L. S. DE TENGNAGEL,
Intendant du Chateau Royal de Loo.
C. F. SIMOND,
Receveur des Domaines de Soestdijk.
JAN GOORIS.
ARIE VAN LEERSUM.
L. S. F. PEN
Secrétaire
B. KITZELAAR.
WILLEM VAN DOORN.
WILLEM VAN LIER.
GERRIT PLASTER.

Onder het bewind van Koning Lodewijk Napoleon werd Soestdijk slechts enkele weken in het jaar betrokken. Het lustverblijf was sterk vervallen en het Fransche hof beschouwde de plaats geenszins als „maison de plaisance”.

Toen in 1813 het Fransche juk werd afgeschud, braken er ook voor Soestdijk betere dagen aan. Bij wettelijk besluit van 8 Juli 1815 werd het domein Soestdijk in hernieuwden staat namens het Nederlandsche volk aan den Prins van Oranje aangeboden.

Dadelijk werd de restauratie door de bouwmeesters De Greef en Reyers ter hand genomen, de tuinen en parken werden weer in fraaien staat gebracht door den Haarlemschen tuinarchitect Zocher, terwijl tegelijk aan het einde der Koningslaan door den architect Van der Hart de obelisk werd ontworpen, vermeldende, zooals het nageslacht nog heden kan lezen, in het Nederlandsch, Latijn, Fransch en Engelsch de opdracht aan den Prins van Oranje en zijn aandeel in den slag bij Waterloo.

In het Hollandsch luidt het opschrift:

TER EERE
VAN
WILLEM, FREDERIK, GEORGE, LODEWIJK,
DIE
AAN HET HOOFD DER NEDERLANDSCHE LEGER-
BENDEN DOOR ZIJN MOED EN BELEID
OP DEN 16EN JUNI 1815
AAN DEN VIERSPRONG
BOVEN BRUSSEL
HET EERST DEN AANVAL DER FRANSCHEN
WEDERSTOND,
DE OVERWINNING BIJ WATERLOO BEHAALD,
VOORBEREIDDE
NEERLANDS ONAFHANKELIJKHEID
BEHIELD.
HET DANKBARE VADERLAND.

Foto Aug. F. W. Vogt.

SOESTDIJK.

Ingang tot het Wilhelmina-châletje, waar H. M. de Koningin als kind vaak speelde.

Aan den voet van het gedenkteeken zijn twee stukken veld-geschut geplaatst op de Belgen veroverd in den veldtocht van 1830 en 31, als aandenken aan zijn uitmuntende krijgsbedrijven, bij die gelegenheid vertoond.
(Slot volgt).

VEE, MELK EN ZUIVEL.

HET leven buiten, hetzij geregeld of tijdelijk, zal bij velen meebrengen: belangstelling in de bestaansmiddelen op het platteland. Voorop staat daarbij de landbouw in zijne veelzijdige vertakkingen. Het aankweken van wat meer belangstelling voor dien landbouw, bij het beschaafde publiek, is in Nederland niet overbodig. Een boer stond in de publieke waardeering nimmer hoog aangeschreven. In theorie wordt wel niet weersproken dat de landbouw een der voornaamste bronnen van welvaart is, maar hij die het vak beoefent, wordt maar al te dikwijls beschouwd als te staan buiten de beschaafde samenleving. Onwillekeurig lijdt daaronder ook de erkenning en waardeering van het vak zelf.

Het is een dankbare taak mee te werken om tot meer erkenning en waardeering op te wekken. Zulks kan plaats hebben in verschillende richting.

Vooreerst wel door de aandacht te vestigen op de ontelbare vormen waarin het schoone in de natuur, bij het landbouwbedrijf, zich openbaart; op de talloze indrukken, die eene betere kennis van het leven van planten en dieren kan geven.

In de tweede plaats kan het doel ook worden bevorderd door te wijzen op de eigenaardige bekoorlijkheden van het leven van den landbouwer. Dat leven is als 't ware met de natuur saamgeweven. Van zelf knoopt zich hieraan vast het kennen van meerdere bijzonderheden over den landbouwstand als onderdeel van de maatschappelijke samenleving. Naast alles wat misschien ten ongunste van de boeren kan worden gezegd, zooals ruwheid, aarts-conservatisme enz. mogen ook de deugden van dien stand wel eens wat meer aan het licht worden gebracht. Door soberheid, werkzaamheid en Godsdienstzin maakt het gros onzer landbouwers aanspraak van te behooren tot den stand door een Duitsch landbouwkundige eens genoemd: „den wortel van het volksleven”.

Eindelijk nog heeft het iets aantrekkelijks om juiste denkbeelden te verspreiden omtrent den landbouw met het oog op zijn oeconomische beteekenis, op zijn invloed op de algemeene landswelvaart.

In dien geest nu en dan iets voor „Buiten” te leveren, ziedaar wat ik gaarne op mij nam. Ik zal mij daarbij bepalen tot een zeer belangrijken tak van het landbouwbedrijf en wel: het rundvee. 'k Bedoel daarmee het rundvee voor zoover het, in verschillende vormen, bijdraagt in de geldelijke opbrengst van het landbouwbedrijf.

Om de beteekenis daarvan te doen uitkomen veroorloof ik mij enkele cijfers. Die cijfers zijn een prozaïsche lectuur, maar op de juiste plaats aangebracht, kunnen zij zeer welsprekend zijn.

Volgens de laatste officiële opgaven, die dateeren van 1904, telt de Nederlandsche veestapel 1,690,463 stuks rundvee.

De belangrijkste categorie van dien veestapel zijn de melkkoeien, waarvan het aantal in 1904 bedroeg 973,089, wat thans veilig op ongeveer één miljoen mag worden aangenomen. Bij eene matige berekening produceeren die koeien jaarlijks 3000 miljoen liters melk, wat een bedrag vertegenwoordigt van ongeveer 150 miljoen gulden.

Deze som is de zuivere opbrengst van hetgeen de koeien aan de veehouders geven door omzetting van het voedsel van den bodem in melk.

Het is bekend dat die melk in verschillende vormen tot waarde wordt gebracht. Ze is, in oorspronkelijken toestand gebruikt, een belangrijk voedings- en genotmiddel, vormt de grondstof voor de bereiding van boter en kaas en dient verder voor verschillende doeleinden, margarine fabricatie, bakkerijen, enz.

Op de verschillende gebruiksvormen hoop ik later in bijzonderheden terug te komen om thans nog even stil te staan bij het rundvee zelf.

De veestapel wordt, behalve door de melkkoeien, voor een groot gedeelte gevormd door het fokvee. Bij de telling in 1904 waren aanwezig ruim 314,000 dieren beneden één jaar. Ofschoon dit aantal wel niet precies juist zal zijn, mag men het voor globale mededeelingen als deze, beschouwen als het jaarlijksch cijfer voor vernieuwing van den veestapel.

Onder vernieuwing wordt verstaan dit: De veestapel vermindert geregeld door verkoop en wel: voor uitvoer van vee, en voor slachtvee. De jongere dieren dienen om de ledige plaatsen, die ontstaan door dien verkoop, weder aan te vullen.

Eene schatting van de waarde die jaarlijks den landbouw ten goede komt, wegens verkoop van vee in verschillende vormen is moeilijk. De daarvoor noodige gegevens loopen over: de geslachte runderen en kalveren zoowel voor binnenlandsch gebruik als voor uitvoer van vleesch en verder over het uitgevoerde slacht- en fokvee. Zeer matig geraamd zal een en ander zeker een bedrag van tusschen de 70 en 80 miljoen gulden vertegenwoordigen.

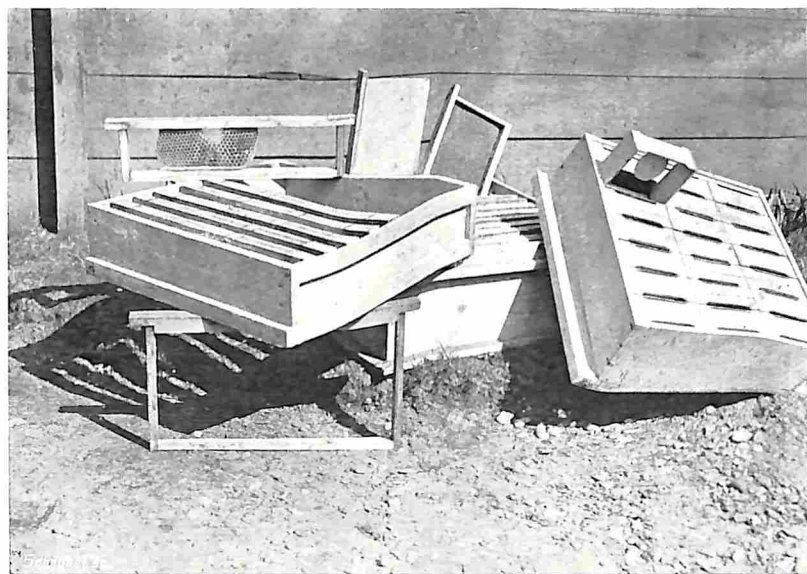
Uit bovenstaande mededeelingen volgt als conclusie, dat de veehouderij behoort tot de voornaamste bestaansmiddelen ten platte lande. De beteekenis hiervan wordt nog verhoogd door het feit, dat de veestapel verdeeld is over al de gemeenten van Nederland. Oorspronkelijk alleen gewaardeerd in die provincies die door de uitgestrekte weilanden als 't ware zijn aangewezen voor het houden van rundvee, is in de laatste jaren die waardeering ook zeer toegenomen in de oostelijke en zuidelijke provinciën.

Er kan thans met recht worden beweerd dat het belang van dezen landbouwtak zich uitstrekt over geheel Nederland. Het is het rechtstreeksche bestaansmiddel voor enkele tienduizenden, het zijdelingsche voor vele honderd duizenden inwoners. R. B.

SOESTDIJK.

Vaas op standaard in het Park, aangeboden door het gezamenlijk personeel van Soestdijk, bij gelegenheid van het neerleggen van Haar Regentschap door H. M. de Koningin-Moeder. Rechts daarvan ziet men op een open plek tusschen de boomen het lawn-tennis-veld, ingericht voor de gasten van Soestdijk. De Prinsen Van Teck speelden hier vaak een partij.

VERSCHILLENDE SOORTEN VAN HONINGKAMERS.

Rechts: een sectiekast; één sectie is omhoog geplaatst.

In 't midden: een opzet met gewone honingraampjes, voorzien van scheidingsplankje.

Links: een laagraam-opzet, die steunt op een broedraam.

TOEBEREIDSELEN VOOR DEN GROOTEN OOGST.

KOMAAN, zoo mag ik het zien! Zijt ge nu eens bezig, zelf uw kast open te halen, om het werk uwer nijvere vriendjes weer eens van nabij te bezien? Wel, dat gaat u al aardig handig af, na een paar veertiendaagsche inspecties, waarbij ik geen tijd had, om u te komen helpen.

Hebt ge al eens een keertje meer de woning geopend, om uw gasten met trots verwonderd te zien staan over wat zoo'n kast wel herbergt: die duizenden en nog eens duizenden bijen, die regelmatige wasgebouwen, die raten zwaar van blanken honing. Nu, dat kan wel, maar open uw kast niet zonder hooge noodzakelijkheid bij kil, winderig weer.

Ziet ge nu wel, dat het een heel aangenaam werk is, met de bijen om te gaan? Nu ge er eenmaal wat mee gewend zijt en alle bewegingen langzaam en kalm verricht, vliegt geen bij op van de duizenden, die kriuwelen door elkaar als één bruine vlakte op het raampje, dat ge uitneemt.

Alleen, met dat raampje exerceert ge nog wat onhandig. Ik heb u al gezegd, dat ge de raat steeds vertikaal moet houden, nooit schuin; laat staan evenwijdig aan den grond, zooals ge daareven een raampje bekeekt. De raat zit van boven, waar ge immers de oorspronkelijke kunstraat hebt vastgeklemd in de toplat, wel onwrikbaar vast; minder stevig echter hebben de bijtjes haar gehecht aan de zijanten en benedenlatjes. Houdt ge het raampje dus uit het lood, dan kon de raat, zwaar van broed en honing, wel eens uit de lijst zakken. Ja, op warme Augustusdagen, als de heele wasraat zeer week is, zou ze er wel eens geheel uit kunnen flappen in 't mulle bodemzand. Dat zou jammer zijn van de mooi uitgebouwde raat, den honing en 't vele broed.

„Maar, als ik de raat steeds vertikaal moet houden, kan ik haar immers slechts aan één zijde bekijken!”

Toch niet, ge vergeet, dat ge de raat wel geheel moogt omkeeren, met de toplat omlaag. Hiervan maken we gebruik, om den achterkant der raat te bezien, zonder nochtans het raampje uit 't lood te brengen. De kunstgreep, als 'k het handigheidje zoo noemen mag, geschiedt aldus: Houdt het raampje aan de nokjes vast; draai de toplat nu een horizontalen halven cirkel om, zoo dat de achterkant der raat naar u toegekeerd is en uw armen gekruist zijn. Kantel het raampje in een loodrecht vlak om, zoodat uwe armen weer evenwijdig worden en de grondlat in de hoogte gaat. Ge hebt nu uw zin en kunt de tweede zijde van de raat naar believen bekijken, zonder deze uit 't lood te hebben gebracht. Door de bewegingen in tegengestelde orde nog eens uit te voeren, brengt ge alles weer in den ouden stand. Doe 't eerst maar eens een paar maal uzelf voor met een leeg raampje.

Merkt ge wel, hoe zindelijk uw kast er van binnen blijft uitzien? Geen onreinheid wordt er in geduld. Kijk, daar werkt juist een uwer onderdanen een klein dennetakje door 't vlieggat naar buiten. 't Ding is zeker door een dwarrelwind in de kast gejaagd, maar 't hoort er niet thuis en blijven mag 't er dus niet. Zie dat kleine beest achteruitlopend en zich-schrap-zettend sjoeren aan 't voorwerp van z'n ergernis. Er uit zàl het. Niet altijd even handig legt 't zindelijk bijtje het bij dien reinigingsdienst aan. Kijk, de voorplank is vlak voor z'n kop wat opgewipt, voor 't kleine beest een hooge berg van hout. Zal het nu even links of rechts gaan met z'n last, om die van de vliegplank heel eenvoudig te laten afvallen? Neen, zulks komt in den kop van dat levend machinetje, voortbewogen door die wondere kracht, welke de groote, denkende mensch met den naam van instinkt bestempelt, niet op. Met z'n zwaren last beklimt het bijtje den hoogen houtberg, na verscheidene vergeefsche pogingen; sleept dan nog met noesten ijver het lastige takking heel de schuine voorplank af; en eerst dan is 't genoeg: het stokje ligt in 't zand en zelfvoldaan

zoemt het beestje omhoog. 't blauw van den hemel tegen.

Lichtere voorwerpen worden veel verder weggebracht; zoo bij voorbeeld de lijkjes der bijen, die in de woning sterven. Want wel neemt uw volk nog steeds sterk toe in getal, maar dat komt alleen, doordat het aantal jonge bijen, uit de eieren der koninginnen opgekweekt, verre dat der van uitputting stervenden overtreft. En toch is dit laatste aantal niet gering, want in den goeden tijd de drukke werkperiode, leeft een bij maar hoogstens zes weken. dan is 't ijverig machinetje versleten, letterlijk versleten. Rafelijks verspleten zijn de vleugeltjes, die 't zoo vaak droegen bloem in bloem uit, bij 't verzamelen van honing en stuifmeel, gemeenschapsbezit van 't volk, waarvan 't deel uitmaakte, om gewillig heen te gaan, als de taak is geëindigd.

Daar ziet ge zoo'n oud versleten bijtje. Nog treedt het 't vlieggat uit: het kleppert met de ingescheurde vlerkjes, maar verheffen kunnen ze 't moede lijfje niet meer. 't Bijtje valt op zijn weer rijst 't trilvleugelend op. Half rollend, half loopend gaat de schuine voorplank af, zoekend een plaats om te sterven, over 't warme zand, dat blikkert in den warmen gloed der zomerzon. tot 't komt bij den grasrand, van 't perk waar de bloemen geuren; daar legt het moede diertje in de schaduw zich neer, rolt eenigmalen nog om door 't kleppen der vlerkjes; dan mindert langzaam 't vleugelgetril, tot 't eindelijk voor goed ophoudt: uw kleine vriendje is dood.

Maar die stervensstrijd deert de anderen niet: ze merken hem zelfs niet op. Ongestoord gaan de jongeren, sterk nog en moedig, voort met den zwaren arbeid, die de liefde van hun leven heeft, tot ook hun tijd is gekomen.

Sterven ze in de kast, des nachts vallend door zwakte van tusschen de raten op de bodemplank der woning, dan verschaffen 's morgens hun makkers den gesneuvelden bloemenminnaars een eerlijke begrafenis: één, welke hun, die zoo vaak óók de lucht doorklieften op snelle, zilverglazen vleugeltjes, waardig is.

Daar hebt ge 't juist: uit 't vlieggat treedt een bij met een gestorven zusje tusschen de pooten. Even worden de kniksprietjes gereinigd, de doode wordt stevig vastgegrepen en samen gaat het omhoog: één levend lichaampje, begaafd met intense kracht van kleine spieren en aangedreven immer voort door wonder instinct naar zonlicht en nectar en bloemen; en één doode, eens aangevuurd tot dienzelfden zwoegenden arbeid in zomerzonnevuur door dienzelfden onbegrepen levensdrang, thans verbruikt de kracht schuilend in kleine spiertjes; versleten de leden, die 't droegen zoo snel en zoo ver, instrumenten bij kunstigen arbeid in bloemstof en honing en was.

Daar zweeft het paar, leven en dood in enge omarming, statig omhoog in wijde kronkelbogen: de zwarte stip, nu éénmaal grooter dan ge gewoon zijt, verdwijnt over de toppen der ahornen. Nog een wijle torst het bijtje z'n dooden makker, nog een weinig zweeft het met hem op in 't blauw azuur, waar de doode zelf bij 't leven op zomermorgens zoo dartel kon heenjagen ten arbeid; dan laat het diertje 't lijkje los, dat, ondervangen door 't zoele morgenwindje, in een schuin dwarrellijntje niet snel afdaalt uit den luchtkeoepel, gevuld met zonlichtstof, naar 't eigen grafje tusschen de sappige sprietjes van 't jonge gras en de lachende oogjes der kleurige zomerbloemen.

Zooals ik zie, begint thans uw broedruim al aardig volgebouwd te raken: alle tien de raampjes zijn door de bijen in gebruik genomen: de kunstraten flink uitgebouwd; zoo goed als alle raten vertoonen een ferm plakkaat broedcellen, verzegeld of onverzegeld, terwijl vlak onder de toplatten zich een strook wit verzegelde cellen vol honing bevindt. Hieruit blijkt, dat de bijen thans veel meer binnenhalen dan voor hun eigen onderhoud en het opkweken der jonge bijen noodig is. Blijft het goed weer, dan kan de voorraad dagelijks met eenige ponden vermeerderd worden en daarom moet ge de bijen ruimer gelegenheid geven, om al die schatten op te slaan: met andere woorden: ge timmert een honingkamer, die boven 't broedruim moet geplaatst worden.

Hierbij kunt ge nog tweeërlei doel beoogen. Zijt ge een liefhebber van honing in de raat, zet ge uw tanden graag in zoo'n lokkend brok van zuiverwitte cellen, onder de blanke zegeltjes tot barstens gevuld met heerlijk gezonde zoetheit, dan moet ge die trachten te winnen in een „sectiekast”. Houdt ge meer van slingerhoning, genoten als smeersel op de boterham, dan kunt ge met een gewone honingopzet of -kamer volstaan.

Wilt ge liever beide tegelijk vervaardigen, nog beter; dan wordt uw bijenwoning eerst recht compleet.

Om dan maar eens met het eenvoudigste honingmagazijn, het opzetkamertje te beginnen.

Ge timmert hiervoor een kistje zonder bodem of deksel, vierkant en wat de lengte (en breedte) binnenwerks betreft, juist gelijk aan de inwendige afmetingen van 't broedruim. Maak 't echter liefst wat lager van verdieping, zoodat het gemakkelijk past binnen den opzetrand. De tien honingraampjes, die in het honingkastje passen, moeten dus ook wat minder diep zijn dan de broedramen, daar ze niet onder de opzet mogen uitsteken; zorg dat er een bijendoorgang blijft tusschen de grondlatten dezer honingraampjes en de toplatten der broedruimen, als de opzet op de benedenverdieping staat.

Overigens zijn de nieuwe raampjes in vorm en maaksel gelijk aan die, welke we voor het broedruim vervaardigden. Ook worden deze op de van ouds bekende wijze van heele vellen kunstraat

voorzien. Zoo verkrijgen we sterke honingraten, die, als ze vol zijn, het leegslingeren in een centrifuge kunnen verduren.

Hoe ge nu, door twee tegenoverstaande zijwanden van uw opzet wat lager te nemen en er dan aan den buitenkant een latje tegen te zetten, een lijst verkrijgt, waarop de nokken der honing-raampjes komen te rusten, ziet ge wel uit de bijgevoegde foto. En ook, hoe ge om den onderkast van het honingkastje nog een lijst van latjes slaat, die maakt, dat de bijen alleen toegang tot deze honingruimte hebben, als die op 't broedruim staat en niet tot de ruimte tusschen opzet en opzetrand.

Ik heb de hoogte van het honingkastje aan u overgelaten. Neemt ge die b.v. 15 c.M., dan kunt ge met één opzet volstaan en zou ik u nog raden er een scheidingsplankje bij te maken. We behoeven dan de bijenwoning niet aanstonds met de geheele opzetruimte te vergrooten, maar zetten hen eerst in een deel ervan aan 't werk. Deze manier van doen is meer bevorderlijk voor 't bewaren van een gelijkmatige temperatuur in de gansche bijenwerkruimte.

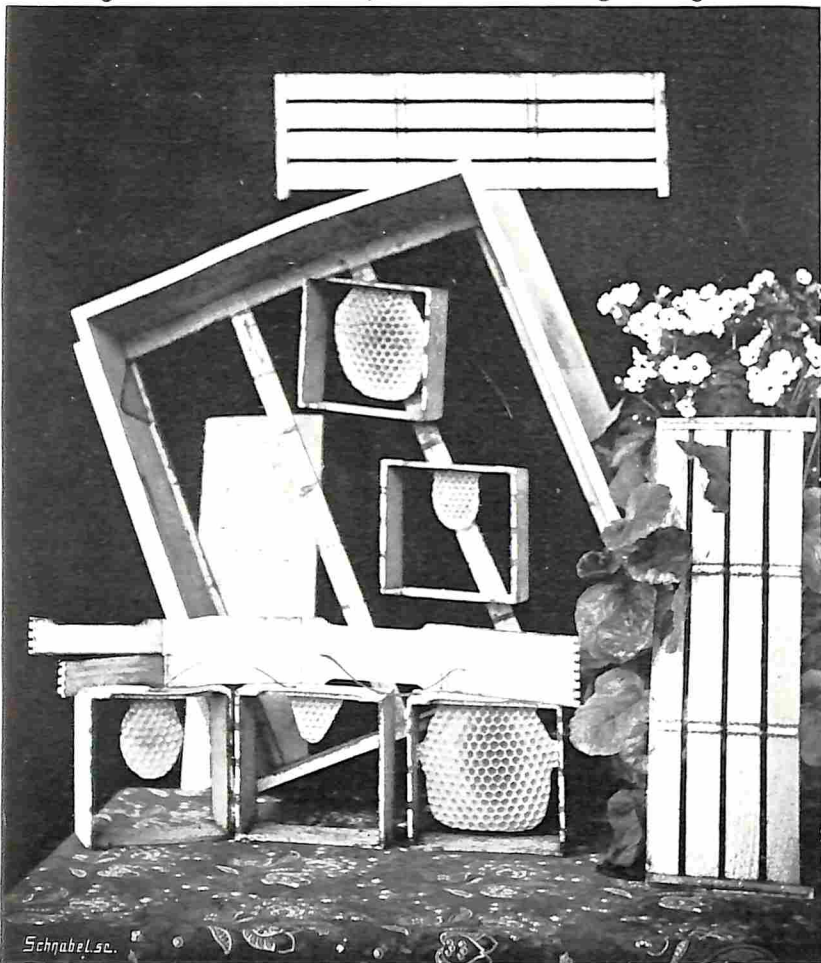
Kiest ge veel lagere opzetjes, dan kunnen we zoo'n kleine verdieping wel ineens geheel voor de bijen ter bewerking openstellen. Maak er dan twee van dit soort. Want door een eigenaardige manier van omwisselen dezer kastjes tijdens den grooten honing-oogst, kunt ge de bijen tot het verzamelen van ongelooflijke hoeveelheden aansporen. Later hoop ik u daarvan meer te vertellen.

Spreekt ge nu nog even over het sectiekastje, dat ge u zoudt aanschaffen, om daarin raathoning „om te eten” te gaan winnen. Ik zeg: aanschaffen. Want ik raad u in gemoede aan, koop zoo'n ding voor een rijksdaalder kant en klaar. Dan hebt ge er één, dat netjes afgewerkt is en op de juiste maat: wat ge met al uw knutselvaardigheid toch niet bereikt, tenzij ge er een zee van tijd en een ziel vol peutergeduld aan ten koste wilt leggen.

Zoo'n sectiebak, of -kast is alweer een bodem- en dekselloos kistje, binnenwerks 38 c.M. lang en 33 c.M. breed. Het bevat $3 \times 7 = 21$ secties. Dat zijn kleine raampjes, vierkante raampjes 11 c.M. lang en hoog, terwijl de breedte 3 c.M. is. Deze drie rijen secties rusten op een naar binnen uitgebouwd lijstje en twee mid-denlatjes onder in de sectiebak.

Iedere sectie wordt uit één strook dun wit hout vervaardigd, dat aan de uiteinden gezwaluwstaart is. Drie overdwarse groeven verdeelen de strook in vier gelijke deelen; door hierlangs om te buigen wordt de strook een vierkant raampje. De tandjes houden het slechts losjes ineen, maar de bijen zelf zorgen wel voor meer stevigte door de naden van een fijn reepje propolis te voorzien en door de dikke honingraat, aan de vier zijden der sectie vast te bouwen. Een heel klein stukje voorbouw van zeer dunne kunst-raat, geklemd in een spleet van het toplatje der sectie, wijst de bijen het begin van hun werk aan. Het overige was voor de raat benodigd, moeten ze zelf leveren; want dikke kunstraat is minder verkieslijk in eethoning.

Tusschen de rijen van drie secties bevinden zich nog zoogenaamde „afscheiders” of „separators”. Deze voorkomen het ongelijke uitbouwen der raten in de secties: men verkrijgt er mooie vlak volgebouwde secties door, een lust voor oogen en gehemelte.

DEELEN VAN EEN SECTIEKASTJE.

In 't midden het kastje zelf; erin hangen twee secties, die reeds door de bijen in bewerking genomen zijn; er bovenop staat een sectieafscheider of separator, evenals op den voorgaande rechts. Naast elkaar: drie secties, meer of minder bewerkt; daar bovenop: een uiteengevouwen sectie en de twee klemveeren. Heel achteraan: het aansluitplankje.

Meestal maakt men zulk een separator van dunne witte latjes, met een bijendoorgang er tusschen en bijeengehouden door een paar metalen reepjes.

Een afsluitplankje komt ten slotte tegen de laatste drierij secties aan en wordt er stevig tegenaan geperst door een paar metalen veeren, ingeklemd tusschen dit plankje en den wand der sectiebak.

Dat ferm aaneensluiten der secties is noodig, omdat eventuele openingen ertusschen dadelijk door de bijen met propolis gevuld zouden worden. Zodoende zou het uitnemen der secties niet gemakkelijk meer gaan. Neem daarom de grootste nauwkeurigheid in acht, wanneer ge uw krachten toch eens aan 't vervaardigen van een sectiekastje beproeven wilt.

Ziezoo, nu is er weer werk voor u aan den winkel; en aangenaam werk ook. Een volgende keer moet tenminste het honingopzetje klaar zijn; dan gaan we het samen op uw broedruim plaatsen, om het, naar we hopen, spoedig gevuld te vinden met een overvloed van verrukkelijken, rijpen slingerhoning, opgetast in raat bij raat.

CHR. H. J. RAAD.

VOGELBESCHERMING IN AMERIKA.

VOOR vogelliefhebbers ligt in Teylers Museum te Haarlem een zeer mooi boek, of liever een reuzenboek met platen, want het is 1 M. bij 66 c.M. groot, dat weinigen hier te lande bekend zal zijn. Het is het ongewoon verdienstelijke werk van John James Audubon, een vogelkenner van groote beteekenis, die zijn naam als zoodanig in de 19e eeuw vestigde. Fransman van afkomst, zond zijn vader hem voor zijn opvoeding naar Parijs. Hij legde zich daar toe op de natuurwetenschap en het teekenen. In Amerika teruggekeerd, werd hij eigenaar eener landhoeve bij Philadelphia en vond er meer genoeg in landschapschilderen en vogelteekenen dan in flinke exploitatie van zijn farm.

De trek naar het Westen, die in het begin der vorige eeuw zoo sterk was in de Unie, greep ook het gezin Audubon aan en in Kentucky, in het plaatsje Henderson, ging het zijn geluk zoeken. Daar kwam Audubon in kennis met den zoöloog Wilson, een Schot, die vooral voor de ornithologie groote belangstelling voelde en in dien tijd, het was 1809, bezig was te colporteerden met een door hemzelf geschreven werk over vogels. Audubon's vogelafbeeldingen vormden den overgang tot een warme vriendschap tusschen die twee, die weldra besloten, samen de wouden in den omtrek en de vele nog maagdelijke gebieden aan weerszijden van de Mississippi te doorkruisen, om de vogels te leeren kennen.

Toen Wilson in 1811 naar Europa terugkeerde, bleef Audubon het zwervende leven getrouw en verwierf zich een grooten schat van vogelkennis, dien hij op aangename wijze wist weer te geven in woorden en beelden. Eerst had hij daarmee geen ander doel dan zijn persoonlijke zucht naar kennis te bevredigen en zijn eigen herinneringen levendig te houden, maar toen hij naar Philadelphia teruggekeerd was, kreeg het practische leven weer vat op hem en hij wilde trachten, zijn werk door den druk algemeen bekend te maken. De steun, dien hij daarvoor noodig had, werd hem echter onthouden en de zwerftochten werden hervat met het gevolg, dat de verzamelingen uitgebreid werden en de voorraad van naar de natuur geteekende en gekleurde afbeeldingen van vogels groter en groter werd.

Een bittere teleurstelling, door ratten over hem gebracht, die in een koffer met teekeningen van hem hadden huisgehouden, kwam hij door jaren van dubbel hard werken te boven, en eindelijk kon hij gevolg geven aan zijn wensch om in Europa steun te zoeken voor zijn uitgave. Engeland was inderdaad vol belangstelling voor de overzeesche vogels, en de teekenaar vond er gelegenheid tot de uitgave van zijn werk „The birds of America”, een verzameling van 2000 gekleurde afbeeldingen van vogels op 400 platen in atlas-formaat. In 1830 verscheen het eerste deel; in 1838 het tweede.

De Amerikaansche Vereenigen voor vogelbescherming noemen zich naar Audubon: „Audubon-societies”, en al die vereenigen tot de zamen vormen de „National Association of Audubon-societies”.

Roosevelt steunt de vereenigen. Het gebruik van vogels op hoeden keurt hij blijkbaar ook erg af, tenminste 18 Juli 1906 schreef hij aan den president van de Nationale vereeniging, den heer William Dutcher 141 Broadway New York, dat hij hartelijk sympathiseerde met het werk der Vereenigen in het algemeen, maar dat hem en Mrs. Roosevelt vooral de strijd interesseerde, dien de Societies voeren tegen het gebruik en den verkoop der aigrettes op danseshoeden, der veeren van de witte reigers.

In het tijdschrift staat onder een afbeelding van een wuivend veerbundeltje: „insigne der wreedheid”.

„Ieder, die afkeer voelt van wreedheid en onmenselijkheid, die in de levende natuur belangstelt en haar schat van schoonheid zou willen bewaren, zoodat zij, die na ons komen, de wereld even schoon mogen vinden als wij haar vonden”, zegt het jaarverslag van de nationale vereeniging, „moet liefde hebben voor onze zaak, die de zaak is der zangertjes van veld en bosch, der gevederde bewoners van plassen en meren en van alle in hun bestaan bedreigde wilde vogels”.

Foto Marie Bijl.

JOB VOOR ZIJN HUIS.

BUITEN WONEN.

WIJ weten, dat dit weekblad beschrijvingen en afbeeldingen van Nederlandsche buitenverblijven zal geven. Als tegenhanger van die fraaie, schilderachtige lustoorden, welke getuigenis afleggen van de groote bekoring, die 't buitenleven heeft voor de „Upper ten” onder ons, wil ik den lezer eens voorstellen een oord, dat ook een *verblijf* is en ook *buiten*, doch waarop de samenstelling als naam kwalijk van toepassing mag heeten.

Aan den straatweg van Assen naar Rolde, ongeveer tien minuten van laatstgenoemde plaats, ligt links van den weg, tegen een tamelijk hoog boschwalletje, een roggeakkerkje. Een smal voetpad loopt er langs, voerend naar een iets hooger gelegen plek daarachter. Voor den oningewijde heeft die plek niets bijzonders: 't lijkt een half vergraven stuk hei, hier en daar een hoop zand met plaggen, een paar boomstompen, wat jonge dennetjes. Naar rechts achter het kampje rogge omgaande, bemerkt men een kuil, met twee hellende en een steilen kant. Tegen dien steilen kant, als aangesmeten, leunt een soort hek, een paar aaneengespijkerde planken met twee ruwe dwarsbalken er over. Bij nadere beschouwing blijkt dit houten toestel om den eenen paal als scharnier te kunnen draaien; op een, oorspronkelijk witgeverfde plek in 't midden schijnen bovendien letters te staan. En jawel, scherper toekijkend, leest ge daar een naam: J. Kempfe; daaronder een wijknummer en letter. Wat beteekent die naam, daar *woont* toch niet iemand? Want een huis, hoe klein en armoedig ook, is nergens te zien. En toch, lezer, staan we hier voor 't verblijf van een menschelijk wezen; aangezien er *boven* den grond niets te bespeuren is, moet het wel *onder* de aarde, dus een hol, zijn. Dat er hier in 't Noorden holbewoners werden aangetroffen, wist ge zeker niet. Wij wisten het ook niet, tot we er, eenigen tijd geleden, van hoorden en besloten, zelf een onderzoek in loco in te stellen. Gewapend met de camera trokken m'n schoonzuster en ik er per fiets heen op een mooien zonnigen middag. De fietsen legden we aan den kant van den weg neer en betraden het voetpad. Bij het naderen van den bovengenoemden kuil kregen we al dadelijk een schrik: een tamelijk verwaarloosd uitzien, geelbruine hond verrees plotseling van achter een hoopje plaggen en plantte zich onder dreigend gegrom voor de deur. Gelukkig ging de hond niet tot verdere vijandelijkheden over, en we kregen moed genoeg om onze stemmen te verheffen. „Job!” — zoo moest de holbewoner heeten, wat trouwens ook klopte met de J. op 't naambordje — „Job!” ben je der in?” Na beurtelings, telkens luider, die vraag eenige keeren te hebben herhaald, kwam het antwoord, min of meer gesmoord, uit den grond: „Jaowel! Wat mujj?” — „Kom

eens naar buiten, we wouen je wat vragen!” — „Nee, kom ie d'r maor in, want 'k zol mie krek goan skeere!” — „Doet je hond ook kwaad? Roep hem eerst naar binnen.” — „Hier, Siep! koest, bij den baos kommen!” — De hond vlijde zich nu neer en bleef verder rustig liggen. Wij keken elkaar eens aan: „Zullen we 't wagen, ja of neen?” — „Och, we zijn er nu eenmaal, en de stem klinkt nogal niet zoo vreeselijk, dus vooruit maar!” — De deur, zonder slot, noch grendel of klink trokken we open, en daar stond Job voor ons. Een oud, min of meer gebogen mannetje, tusschen zestig en zeventig jaar, een rond hoofdje met kort grijs haar, rood gezicht, waarin een paar scherpe, listige oogjes flickerden en een grauw stoppelbaardje van drie weken oud. Het „skeeren” was werkelijk geen overbodige weelde!

„Goeienmiddag, Job!” — „Middag, juffers! Wa kom ie doen?” — „Ja, zie je, Job, we wouen zoo graag een portret maken van jou en je huisje, mag dat wel?” — „O, jaowel!” — „Nu, kom dan maar mee naar buiten, dan zal ik je zeggen, waar je moet gaan zitten.” Terwijl Job z'n „skeer” benoodigdheden een stukje verweerd spiegelglas en een scheermes, weglegt, zoekt m'n zuster een geschikt plekje en stelt haar camera; ik maak ondertusschen van de gelegenheid gebruik om een blik te werpen in 't interieur van dit buitenverblijf. Met een tree of drie, zoo in de aarde uitgetrapt, komt men binnen. Eerst moeten de oogen even gewennen aan 't meer dan halfduister; dan zie ik een ruimte van ongeveer zeven à acht vierkante meter oppervlak bij een hoogte van nog geen twee meter. Vloer, muren en zoldering zijn van platgestampte aarde, hier en daar gesteund door plaggen en een stuk hout, een oude plank, een ruw dennenstammetje, nog in de schors. Licht en lucht kunnen alleen door de openstaande deur binnenkomen. Een schoorsteenopening is niet te ontdekken. Later blijkt ons, dat een losse plag een gat in de zoldering bedekt, die wordt weggenomen om den rook een uitgang te verschaffen. In twee der muren is een soort bedstee uitgegraven, van binnen met een paar oude stukken behangselpapier beplakt. Van beddegoed is niets anders te bespeuren dan een paar wollen en roodkatoenen lappen, benevens een blauw geruit kussen. 't Ameublement bestaat uit een wrakke, vervelooze houten tafel, en een paar oude stoelen met gehavende matten zittingen. Op den vloer onder de tafel staat een open boodschappenmand, daarin ligt, tot m'n verbazing, een kind te slapen, gedekt door enkele lappen en voddën. Een plank langs een der muren draagt eenig keukengerie: een oude pan, een paar gescheurde borden, een koffiekann, wat kopjes zonder oor, een stuk of wat kommetjes en twee of drie flesschen.

Job zit al in postuur tegen den boschgrond, een paar oude lappen in een bundeltje vormen een schilderachtige voorgrond; de hond heeft zich neergelegd aan de voeten van zijn meester. Als de camera op de juiste plaats en hoogte is gesteld, verdwijnt net de zon achter een wolk. „Nu zullen we een poosje moeten wachten,” zegt de photografe. Van die pauze profiteeren we om een praatje met Job te houden.

„Heb je dit „huis” zelf gemaakt, Job?” — „Jao, juffers, hielkendal allennig.” — „Hoe lang woon je er al?” — „Nou, 't zal temet drie jaor wezen. Vroeger had ik 'n hoessien an d'overkaant van den straotweg, daar woonde ik met mien vrouwe. Maor die is bij mie wegloopen, en doe heb ik 't hoes ofbroken en dit maakt. Kiek, vroeger bin ik al ies eerder trouwd weest, in Drouwen, maor dat was zoo'n ondeugend wief, daar bin ik van of edwaold.” In verband met het feit, dat de tweede vrouw „weg-elooopen” is, komt Job's geschiktheid voor den houwelyijken staat ons min of meer twijfelachtig voor!

„Wat kind slaapt daar dan in die mand?” — „O, da's van mien dochter; die woont teugeswoordig bij mie; heur man is oet lozeeren.” (Later vernemen we, dat de jonge man een paar weken huisvesting van rijkswege heeft genoten!) „Kiek, hier bin de kleerties van 't kleine skaop,” op het bundeltje lappen wijzend.

„Job,” vermaant nu m'n zuster, „daar is de zon, nu stil zitten totdat ik roep „klaar!” — „Jaowel, 'k begriep oe best!” en onbewegelijk zit het oude mannetje tot de lens toeklappt. „Als 't klaar is, krijg je ook een portret, Job!” belooft de photografe. „Ast de juffer blijft, daar bin ik dan toch nijskierig naor. Blijft de juffers wel een koppien koffie? 'k Mot ze zoogliek toch zetten, want vortdaalik komt mien dochter thuus, die is naor de stad om booschappen te haalen.” Tot Job's verbazing hebben de juffers geen trek in een „koppien” van 't geurig vocht, maar zijn wel benieuwd te weten, waar en hoe hij 't water kookt. „Kiek, dat doe 'k hier”. — Job grijpt een roestig keteltje, vult het uit een houten emmer en gaat er mee naar een beschut plekje onder den overhangenden boschwal. Twee stokken, waarover een derde, en een paar opeengestapelde steenen, vormen de kookgelegenheid; een hoop dennentakken leveren de brandstof. 't Keteltje wordt aan een ketting over den dwarsen stok gehangen, wat dorre twijgen bij elkaar geraapt en aangestoken en na een paar minuten vlamt het vuurtje lustig op.

Dit schilderachtig tooneeltje is wel waard opgenomen te worden. De camera wordt gauw gehaald, gesteld, 't zonnetje is vriendelijk genoeg om mee te werken, in een ommezien is de opname gedaan en we nemen afscheid.

Zeker wel twintig maal hebben wij onder 't naar huis rijden uitgeroepen: „Hoe kân een mensch zóó leven en tevreden zijn!”

A. BIJL-V. SLOOTEN.

NEEMT DE MIER TOT VOORBEELD!

IN onze verrukking over de maatschappelijke en individuele deugden van mieren en bijen en soortgelijke noeste, praktische werkers in de natuur, gaan wij wel eens... tē ver! Een voorbeeld van zulke overdrijving moge hier een plaats vinden. Eenige jaren geleden werd er in geneeskundige kringen veel gesproken — en gestreden! — over de heelkundige eigenschappen van mieren. Een tijdlang was er zelfs in de twee Fransche geleerde genootschappen: „l'Académie des Sciences” en „l'Académie de Médecine” slechts sprake van deze diertjes. „Ziet naar de mieren!” riep men. „Welk een uithoudingsvermogen! wat een werk lust! Nooit is er vermoeidheid, nooit overspanning, zenuwslapte! Altijd zijn zij bezig, steeds even frisch en werkzaam!”

En de moraal, welke men uit deze mieren-mode trok, was: „Neemt dus extract van mieren, verzamelt bijvoorbeeld het mierenzuur, want dan zult ge óók geen vermoeidheid meer kennen!”

En waarlijk: men gebruikte er van, emmers vol!

Maar men doet zulks al niet meer.

De rage voor de mieren en hun mier-zuur gaat niet meer op, om duidelijker te spreken.

Wat is er dan gebeurd? Niets!

En juist daarom gelooft men niet langer aan de versterkende eigenschappen van de mieren.

De menschheid is dus gedoemd, even vermoeid en zenuwslap te blijven als te voren!

Maar de schuld ligt allerm minst bij de mieren. Om de eenvoudige reden, dat de brave miertjes het zelve buiten hun mier-zuur stelden.

Wat toch is dit z.g. mierzuur?

Deze veronderstelde wonderkracht, het levens-elixir der mieren, is slechts een vergif, dat zij afscheiden om hun vijanden te verjagen: het is niets anders dan een uitwerpsel, waarvan zij zich ontlasten.

Maar bovendien dient men te weten, dat op 5000 bekende mier-soorten slechts één enkele onder-afdeeling bestaat, die der *camponotinae*, die gif-klieren bezit, welke het „mierzuur” bevatten. De anderen bezitten geen vergif, althans geen mier-zuur.

En juist bij die anderen, die zónder het wonderbaarlijke krachtverwekkende tooversproeisels, treft men de werkzaamste en sterkste soorten aan. Intusschen zit de futloze menschheid, die gehoopt had zoo listig en makkelijk de ontbrekende dosis energie van de mieren af te tappen, bij de pakken neer.

Ook de wetenschap zoekt misschien met een zuur gezicht naar een ander zuur. Wat nu!

Ik weet één raad, een goede, juist omdat de mieren ons daarbij weer tot voorbeeld kunnen strekken. n.l. deze:

„Gaat tot de mieren — en wordt wijs!”

J. F.

Foto Marie Bgl.

DE KOOKGELEGENHEID.

EEN MISKENDE GROOTHEID.

ZOU DEN er wel veel boomen wezen, die zoo mooi zijn, die zulke fraaie effecten kunnen maken en die toch zoo miskend worden als de gewone Klimop? Door particulieren, vooral door architecten, doch ook wel door tuinlieden — niet te verwarren met tuinbouwkundigen — hoort men zoo vaak beweren „Plant toch geen Klimop tegen uw muren, want zij worden er nat door, laat toch geen Klimop in uw boomen groeien, want hij maakt ze dood”. En of men nu al redeneert als Brugmans, zij zijn van dit dwaalbegrip maar niet af te brengen.

Hoe het mogelijk is, dat een mensch, die eenigszins doordenkt, kan beweren, dat een Klimop de muren vochtig maakt, is ons ten eenenmale een raadsel, niets is toch minder waar dan dat en de kans is veel grooter, dat een Klimop een vochtigen muur droog zal maken dan het omgekeerde.

Zooals bekend is, hecht een Klimop zich van zelf aan een muur vast en wil men goed zien, hoe hij dat doet, dan moet men in den nazomer maar eens voorzichtig een jongen scheut los maken. Men ziet dan, dat die aan de muurzijde dicht met kleine worteltjes bedekt is. Deze worteltjes noemt men hechtworteltjes en zij hebben geen andere functie te vervullen, dan de twijgen van den Klimop vast te hechten tegen het steunvoorwerp. Die worteltjes zijn heel eigenaardige voorwerpen. Nooit zullen zij zich aan de voorzijde van den klimoptak ontwikkelen en komen zij al een weinig ter zijde te voorschijn, dan buigen zij zich dadelijk om en keeren zich van het licht af, ten einde aan de achterzijde van den stengel aan hun roeping te kunnen voldoen. Zij groeien dan tegen de steenen, nu en dan in de voegen, hechten zich daar vast en zitten zij eenmaal goed vast, dan is er heel wat kracht noodig om ze los te rukken, terwijl ze zelf zoo taai zijn, dat er van stuktrekken zoo goed als geen sprake kan zijn. Er wordt wel beweerd, dat deze worteltjes verder geen functie verrichten en dus ook geen vocht opnemen. Deze bewering wagen wij te betwijfelen op grond, dat wij meermalen Klimoppen zagen, wier stammen bij den grond waren afgestorven, terwijl ze toch even lustig doorgroeiden. Al het water, dat die boomen noodig hadden, kon dus niet anders dan door de hechtworteltjes worden opgenomen, zoodat deze dus de functie van de gewone wortels vervulden. Zij onttrekken dus blijkbaar het vocht aan den muur, waartegen zij groeien, zoodat zij die onmogelijk vochtig kunnen maken. Daarenboven bedekken zij hem met een dicht kleed van bladeren en meermalen hebben wij waargenomen, dat, na een zware regenbui, een op de windzijde staande, met Klimop bedekte muur onder de bladeren geheel droog gebleven was.

Er is dus geen sprake van, dat een Klimop een muur vochtig zal maken en ieder kan hem gerust tegen zijn villa planten om zomer en winter van zijn frisch groene bladeren te genieten.

Ook tegen boomen kan men een Klimop gerust laten opgroeien en welk een fraai geheel men daarmee bereiken kan, toont de hierneven gaande afbeelding van een grooten boom, die eertijds in den Hortus te Leiden stond en die er geheel mede was bedekt. Hij zal aan den boom, waar hij tegen staat, niets geen kwaad doen, en toch wordt dit nog dikwijls beweerd. De Klimop toch is geenszins een woekerplant, hij dringt niet met zijn hechtworteltjes in het hout van den steunboom om daar het voedsel aan te onttrekken, hij heeft daartoe zijn eigen organen en nog nooit is waargenomen, dat hij ook maar 1 m.M. met zijn wortels in het levende hout van een anderen boom was doorgedrongen. Het is een

oude legende, die niet genoeg bestreden kan worden. Dicht met Klimop begroeide boomen maken een inderdaad schitterend effect. Ieder, die dit zien wil, moet maar eens naar het Kasteel „Keukenhof” gaan, aan den achterweg tusschen de dorpen Saans en Lisse gelegen, hij zal daar een aantal zware boomstammen met Klimop begroeid, het gezicht, dat zij daar opleveren is om nooit te vergeten. In één enkel opzicht kan hij wettig als een gevaarlijk worden voor den boom, waar hij tegengroeit, namelijk, wanneer hij de kruin bereikt en daar sterk in doorgroeit. Bij zwaren winterstorm kan dan een dicht met Klimop begroeide boom zooveel wind vangen, dat hij kans loopt om te wankelen. Dit gevaar komt echter zoo zelden voor, dat men er werkelijk niet bang voor behoeft te zijn.

De Klimop — *Hedera Helix* — behoort tot de natuurlijke familie der *Araliaceae*, hij heeft groote, handlobbige, lederachtige, donkergroene bladeren en onaanzienlijke, tot schermen van eenige bloemen, die later door zwartachtige bessen worden gevolgd. De boom is hier te lande zoo goed als volkomen winterhard, alleen bij zeer strenge vorst, zoodat in den nu afgeloopen winter, willen de jongen twijgen wel eens bevroren, in oude hout loopt dan echter steeds weer gemakkelijk uit. Eens van de groote voordeelen van den Klimop is, dat hij des winters zijn bladeren behoudt, dan in het dorre-landschap een aangename afwisseling oplevert. Tegen April, wanneer hij jongen scheut begint te maken, verliezen hij tegelijkertijd zijn oudste bladeren. De voortkweeking geschiedt gewoonlijk door stekken, die men in den nazomer van jonge scheuten nemen kan, die op een lichte, vorstvrije plaats bij voorkeur in een kouden bal overwinterd moeten worden. Tegen het voorjaar zijn zij dan gewoonlijk geworteld.

Wil men met een Klimop succes hebben, dan moet men hem in goeden voedzamen grond planten. Wel is waar neemt hij elken grond voor lief, doch in een armen bodem groeit hij lang zoo welig niet als in een rijkere, waarin hij somtijds in één jaar scheuten van een paar Meter lengte maken kan. Wordt een Klimop te wild en belet hij gaandeweg het uitzicht uit de vensters, dan behoeft men niet bang te zijn hem flink terug te snijden, hij loopt dan op het oude hout weder gemakkelijk uit. In den beginne levert zoo'n ingesnoeden klimop een minder fraai gezicht op, doch reeds een half jaar, nadat hij dezen kuur heeft ondergaan, is hij weder met frisch jong groen bedekt. Dit insnuurden is in sommige gevallen voor exemplaren, die tegen muren staan, bepaald noodig, daar zij dan vaak te breed worden en

kans loopen om of inwendig dood te gaan, of door een zwaren storm losgerukt te worden.

Er zijn van den Klimop slechts twee soorten bekend, echter de te meer verscheidenheden. Enkele dezer variëteiten zijn zeer mooi, andere daarentegen hebben slechts weinig te beduiden. Vooral de grootbladige zijn zeer aan te bevelen. De effecten, die men ermee tegen een muur, een boom of een hek verkrijgen kan, zijn somtijds verrassend. Hier en daar vindt men in het land een oude kerk, die er geheel mede begroeid is, weer erg anders blijft men verwonderd staan bij het aanschouwen van een boerenwoning of een dagloonershuisje, die onder het groene bladerloof geheel schuil gaan en steeds zal hij dan een beelder opleveren van vrede en rust, vriendschap en liefde.

Waarlijk het aanplanten van de zoo vaak miskende Klimop verdient warme aanbeveling.

E. TH. W.

EEN BOOM GEHEEL MET KLIMOP BEGROEID.